

Beden Eğitimi Öğretmenleri ile Diğer Branş Öğretmenlerin Yaşam Kaliteleri Üzerine Bir Araştırma

A Research On The Life Qualities Of Physical Education Teachers And Other Branch Teachers

Elif KARAGÜN

Kocaeli Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rekreasyon Bölümü

İlk Kayıt Tarihi: 09.09.2014

Yayına Kabul Tarihi: 25.03.2015

Özet

Bu araştırmanın amacı, sözel, sayısal, okul öncesi, sınıf öğretmenleri ile beden eğitimi ve spor öğretmenlerini yaşam kaliteleri açısından karşılaştırmaktır. Bu amaçla 2013 yılı Haziran dönemi seminerlerine katılan ve Kocaeli İli İzmit İlçesindeki ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlere rastgele yöntemle ve gönüllülük esasına dayalı olarak 27 soruluk WHOQOL-BREF Yaşam Kalitesi ölçeği kısa formu uygulanmıştır. Sonuçta; branş açısından çevresel yaşam kalitesi alanında anlamlı fark bulunmuştur. Bütün öğretmenlerin yaşam kalitesi; çalışma yılı, çocuk sayısı, medeni durum açısından anlamlı bir farklılık göstermezken; cinsiyet açısından ruhsal, yaş açısından bedensel, ekonomik açıdan sosyal, kültürel ve çevresel alt ölçeklerinde, herhangi bir etkinliğe katılımı da bütün alanlarda anlamlı bulunmuştur.

***Anahtar Kelimeler:** Beden Eğitimi Öğretmeni; Yaşam Kalitesi; Branş Öğretmeni; Sınıf Öğretmeni.*

Abstract

The purpose of this study is to compare physical education teachers working in elementary schools and educators working in verbal, numeric, pre-school and classroom teaching branches in terms of the quality of life. For this purpose, the short version of The World Health Organization Quality of Life Scale (WHOQOL-BREF) including 27-items was applied to randomly chosen teachers attending the June 2013 seminars and working in elementary schools in İzmit district of Kocaeli province on a voluntary basis. As a conclusion, significant differences were found compare branches. All teachers quality of life significant results were found in the sub scales of mental quality of life in terms of gender, physical quality of life in terms of age, social, cultural and environmental quality of life in terms of economic situation and in total quality of life in terms of participation in an activity, while the quality of life scores did not differ significantly in terms of working year, number of children and marital status.

***Keywords:** Physical Education Teacher, Quality Of Life, Branch Teacher, Primary Education, Classroom Teacher*

1. Giriş

Yaşam kalitesi, kişinin kültür değerleri içerisinde amaçları, beklentileri, kaygıları ve hayattaki durumunu algılama biçimi olarak tanımlanmıştır. Nesnel ve öznel olmak üzere iki alanı olduğundan söz edilmiştir (Alexandre, Cordeiro ve Ramos, 2009; Spilker 1996; Testa ve Simonson, 1996). Nesnel alanda; yaşam koşulları, çevre-okul işlevselliği ve sosyal ilişkilerin değerlendirildiği belirtilmiştir. Öznel alanda ise; fiziksel, duygusal ve sosyal işlevselliğin göz önüne alındığı aktarılmıştır (Lehman 1988; Mogotsi, Kaminer ve Stein, 2000; Wallander, Schmitt ve Koot 2001). Öznel alanın bilişsel ve duygusal olmak üzere iki bileşenden oluştuğu, bilişsel kısımda bireyin iyi duygulanımla yaşamını olumlu değerlendirdiği ileri sürülmüştür (Diener ve Seligman 2004; Dorahy, Lewis, Schumaker ve diğerleri, 2000; Memik, Ağaoğlu, Coşkun ve diğerleri, 2007; Spilker, 1996).

Literatürde yaşam kalitesinin dört göstergesi olduğundan söz edilmiştir. Bunlardan içsel alanın; değerler, inançlar, arzular, kişisel hedefler, sorunlarla başa çıkma gibi durumları içerdiği. Dışsal alanın; aile yapısı, gelir durumu, iş durumu, toplumun sağladığı olanaklar vb durumlar için kullanıldığı. Sosyal alanın hava ve su kalitesi gibi durumları içerdiği. Kültürel çevre alanın ise; kültürel, sosyal ve dini kurumları, sağlık hizmetlerini, güvenlik, ulaşım, alışveriş gibi toplumsal olanakları ve okulu da içine aldığı ifade edilmiştir (Kilimci, 2006; Marks,1998).

Araştırmalar, öğrenci başarısında eve göre okulların dört kat daha etkili olduğunu, başarı ve toplumsallaşma için de okulda iyi bir yaşantıya sahip olmanın önemli olduğunu göstermiştir (Durmaz, 2008; Yılmaz, 2005). Okul kalitesinin öğretmenlerden etkilendiği (Malin ve Linakyla, 2001; Perry, 2000). Öğretmenin tatmin düzeyi arttıkça öğrencinin de tatmin düzeyinin arttığı belirtilmiştir (Arastaman, 2006). Öğretmen açısından iş ve yaşam kalitesinin okul ortamlarında yeterli olmadığı, ülkemiz öğretmenlerinin ruh sağlıklarının giderek bozulduğu, öğretmenlerin bazı sıkıntılarını okula yansıttıkları için ilişkileri, motivasyonları, iş ve yaşam durumlarının da etkilendiği açıklanmıştır (Balci, 2000; Bolduc, 2002; Aydın, 2002). Okul ortamlarında öğretmenlerin önemli bir yere sahip olduğu bilgileri olmasına rağmen; araştırmalar, öğrenciler tarafından yapılan değerlendirmelerde; öğrencilerin, okul hedeflerini gerçekleştirmede önemli rolü olan öğretmenlerinden istedikleri yardımı alamadıklarını ortaya koymuştur (Celep, 2002). Öğrencilerin akademik olduğu kadar, sosyal gelişimlerinin de desteklenmesi gerektiği ve sosyal gelişimlerinin ilk ve önemli adımının da ilköğretimde atıldığı açıklanmıştır (Durmaz, 2008). Sosyalleşmede, önemli görülen beden eğitimi ve spor dersinin psikolojik katkıları ve yaşam biçimine olumlu etkileri olduğu iddia edilmiştir (Bailey, 2006). Öğretmenlerin öğrencilerin akademik başarısı ve eğitimin diğer çıktıları üzerindeki önemli etkileri nedeniyle (Sarı 2012); ilköğretim okullarında çalışan eğitimcilerin yaşam kalitesinin ne durumda olduğu, özellikle egzersiz alışkanlığı kazandırmada yönlendirici konumdaki beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile okullarda isimlendirildiği şekli ile; sözel, sayısal, sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşan diğer branşlardaki öğretmenlerin yaşam kaliteleri merak edilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sosyalleşmenin kazanıldığı ilköğretim okullarında çalışan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yaşam kalitelerinin diğer branşlardaki (okul öncesi,

sınıf, sayısal ve sözel branş) öğretmenlerin yaşam kaliteleri ile karşılaştırılmasıdır. Ayrıca araştırma kapsamına alınan bütün eğitimcilerin yaşam kalitelerinin sosyo-demografik değişkenlere göre değişip değişmediğinin belirlenmesi de araştırmanın bir diğer amacıdır.

Araştırmanın problemi

Pek çok yararları bildirilen beden eğitimi ve spor dersini okullarda veren, yaşam biçimi ve egzersiz alışkanlığı kazandırmada sorumluluk sahibi ve rol model olan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yaşam kaliteleri ile diğer branşlardan; okul öncesi, sınıf, sayısal ve sözel branş öğretmenlerin yaşam kaliteleriyle karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılık var mıdır? Ayrıca araştırma kapsamına alınan ve sosyalleşmenin ilk adımının atıldığı ilköğretimde çalışan bütün öğretmenlerin yaşam kalitesi; yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sahibi olup olmama, branş, çalışma yılı, sosyal bir etkinliğe katılıp katılmama ve ekonomik durum gibi sosyo-demografik değişkenlere göre değişmekte midir?

2. Yöntem

Bu araştırma betimsel bir çalışmadır. Kocaeli İli İzmit Merkez ilçeye bağlı ilköğretim okullarında görevli tüm öğretmenlerin; İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne merkez ilçede bulunan 20 okulda toplu eğitimlere katılmak üzere çağrıldıkları Haziran 2013 seminer döneminde yapılmıştır. Araştırma için İl Milli Eğitim ve İzmit İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden onay alındıktan sonra, seminerlerin yapıldığı 20 okuldan tesadüfi yöntemle seçilen 10 okulda 445 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırma için seminerlerin yapıldığı okullara gidilmiş. Okul yönetiminden de sözel onay aldıktan sonra seminer salonlarında eğitime katılan öğretmenlere araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan açıklamalardan sonra araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyenlere envanterler dağıtılmıştır. Doldurulan toplam 445 ölçek incelendiğinde 129(%30.9) beden eğitimi 112(%26.8) sınıf, 20(%4.8) okul öncesi, 58(%13.9) sayısal, 99(%23.7) sözel olmak üzere geçerli olduğu görülen toplam 418 ölçek dikkate alınmıştır.

Çalışmada her ne kadar çoklu zeka tespiti ile ilgili bir amaç olmasa da öğretmenlerin çalıştığı branşların sınıflandırılmasında; gerek eğitim sistemimizde alan tercihi yapılırken kullanılan ayırmalar ve gerek çoklu zeka alanlarına ilişkin literatürdeki bilgilerde (Altan, 1999); sözel, sayısal, bedensel alan şeklinde başlıkların olması, yine milli eğitim müfredatında bilindiği şekli ile okul öncesi ve sınıf öğretmenliği şeklinde branşların olması bu başlıkların belirlenmesinde yol gösterici olmuştur.

Veri Toplama Araçları

Bilgi Anketi: Öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için literatür bilgileri ışığında hazırlanan toplam 8 sorudan oluşmuştur.

Yaşam Kalitesi Ölçeği: Türkiye’de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan ve 27 sorudan oluşan DSÖ Yaşam Kalitesi ölçeği kısa formu (WHOQOL-BREF) uygulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık “cronbach alfa” değerleri bedensel alanda 0.83, ruhsal alanda 0.66, sosyal alanda 0.53, çevre alanında 0.73 ve ulusal çevre alanında 0.73 bulunmuştur (Eser, Fidaner, Fidaner ve diğerleri, 1999a; 1999b). Ölçeğin bu çalışma için tekrarlanan güvenilirlik çalışması sonucunda ise; Cronbach Alpha katsayısı (n=418) bedensel alan için .799, sosyal alan için .828, kültürel alan için .771, çevresel alan için .761, ruhsal alan

içinse .826, ölçeğin toplam puanı için 0.834 olarak bulunmuştur. Bu durum geçerlik ve güvenilirliği yapılmış olan ölçeğin öğretmenlerin yaşam kalitesini belirlemede kullanılabilir olduğunu göstermektedir. Ölçeğin ilk iki genel sorusu dışındaki sorular, son 15 gün dikkate alınarak cevaplanması istenmektedir. Ölçek, bedensel, ruhsal, sosyal, çevre ve kültürel alan olmak üzere dört alt alanı değerlendirmektedir. Her bir alan birbirinden bağımsız olarak kendi alanındaki yaşam kalitesini ifade etmektedir. Puanlar 4-20 arasında hesaplanmaktadır. Puan arttıkça yaşam kalitesi de artmaktadır (Kavlu ve Pınar, 2009).

Verilerin Analizi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS 13.00 paket programında analiz edilmiş, manidarlığı 0.05 düzeyinde sınanmıştır. İstatistiksel analiz aşamasında şu işlemler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin kişisel özelliklerini betimleyici frekans ve yüzdelik dağılımları çıkarılmıştır. Yaşam Kalitesi Ölçeğinden elde edilen puanların belirlenmesinde ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Yapılan normallik sınavına göre ekonomik durum, yaş, branş, çocuk sayısına ait veriler normal dağılım gösterdiğinden üç veya daha fazla küme karşılaştırmaları için tek yönlü varyans analizi (One way-Anova) kullanılmıştır. Cinsiyet, medeni durum, etkinliğe katılıp katılmama sorularına ait veriler normal dağılıma uymadığı ve homojen olmadığı için ikili küme karşılaştırmalarında kullanılan non parametrik testlerden Mann witney U testi ile analiz edilmiştir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin sosyo demografik özelliklere göre frekans ve yüzdelik dağılımları Tablo 1’de, Bütün araştırma grubunun sosyo demografik özellikleri açısından yaşam kalitesi puanları anlamlı görülenler Tablo 2’de, ilk öğretimde çalışan beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branşların yaşam kalitelerinin karşılaştırılması ise tablo 3’de verilmiştir.

Tablo-1 Araştırmaya katılan öğretmenlerin frekans ve yüzdelik dağılımları

Değişkenler		N (%)	Değişkenler		N (%)
Cinsiyet	Kadın	264(63.2)	Medeni Durum	Evli	329(78.7)
	Erkek	154(36.8)		Bekar	89(21.3)
Yaş	20-25 yaş	9(2.2)	Çalışma Yılı	0-5 yıl	60(14.4)
	26-30 yaş	61(14.6)		6-10 yıl	97(23.2)
	31-35 yaş	108(25.8)		11-15 yıl	87(20.8)
	36-40 yaş	90(21.5)		16-20 yıl	82(19.6)
	41-45 yaş	61(14.6)		21-25 yıl	39(9.3)
	46-50 yaş	46(11)		26 ve üzeri	53(12.7)
Çocuk Sayısı	Çocuksuz	51(12.2)	Branş	Beden eğ. ögrt.	129(30.9)
	1 çocuk	137(32.8)		Sayısal branş	58(13.9)
	2 çocuk	132(31.6)		Sözel branş	99(23.7)
	3 çocuk	14(3.3)		Sınıf öğretmeni	112(26.8)
	4 ve üzeri	3(0.7)		Okul öncesi	20(4.8)
Ekonomik Durum	100-1500TL	20(4.8)	Etkinlik	Etkinlik var	79(18.9)
	1501-2000TL	93(22.2)		Etkinlik yok	339(81.1)
	2001ve üzeri	305(73)			

Tablo 1’de verilen ve araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdelik dilimlerine bakıldığında araştırma grubumuzun özellikleri görülebilir.

Tablo-2 Öğretmenlerin sosyo- demografik özelliklerine göre yaşam kalitesi verileri

Değişkenler		Bedensel Ort ± Ss	Sosyal Ort ± Ss	Kültürel Ort ± Ss	Çevresel Ort ± Ss	Ruhsal Ort ± Ss
Cinsiyet	Kadın	25.88±3.99	10.66±2.25	30.37±4.96	27.22±4.53	22.49±3.44
	Erkek	26.12±3.62	11.03±2.26	31.11±4.58	27.67±4.51	23.12±3.51
	Z değ.	-.843	-1.528	-1.064	-.602	-2.029
	P değ.	.399	.127	.287	.547	.042
Yaş	20-25 yaş	26.33±4.77	9.78±2.05	31.11±5.53	27.22±4.89	23.00±4.21
	26-30 yaş	27.02±4.23	10.79±2.39	30.90±5.68	27.62±5.26	23.26±3.46
	31-35 yaş	26.18±3.58	11.06±2.08	31.05±4.59	27.49±4.63	22.69±3.46
	36-40 yaş	26.41±3.89	10.87±2.32	30.87±4.74	27.63±3.99	22.90±3.63
	41-45 yaş	25.08±4.08	10.39±2.35	30.08±4.19	27.10±4.55	22.07±3.37
	46-50 yaş	25.11±3.47	10.85±2.23	30.28±4.53	27.11±4.28	22.24±3.21
	51 ve üzeri	25.09±3.37	10.70±2.37	29.88±5.44	27.02±4.53	23.07±3.49
	F değ.	2.346	1.911	.553	.198	.877
P değ.	.031	.487	.767	.977	.511	
Hobiler	var	27.16±4.02	11.38±2.18	32.08±4.27	28.57±4.09	23.85±3.46
	yok	25.68±3.77	10.66±2.26	30.31±4.90	27.11±4.57	22.46±3.43
	Z değeri	-3.036	-2.268	-2.830	-2.607	-3.270
	P değeri	.002	.023	.005	.009	.001
Gelir Durumu	1000-1500	24.75±3.78	9.35±2.64	28.50±5.48	25.10±4.97	21.90±3.68
	1501-2000	26.69±3.85	10.54±2.02	30.03±4.29	26.66±4.25	22.71±3.60
	2001 ve üstü	26.13±3.86	10.97±2.27	30.97±4.91	27.76±4.51	22.78±3.43
	F değeri	1.508	5.690	3.447	4.908	.602
	P değeri	.223	.004	.033	.008	.548

Tablo 2’ye bakıldığında cinsiyet açısından yaşam kalitesi alt ölçeklerinden bedensel, sosyal, kültürel, çevresel alanlarda anlamlı bir farklılık görülmez iken ($p>0.005$); ruhsal alanda erkekler lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p=.042$, $p<0.05$). Yaşa göre; sosyal, kültürel, çevresel, ruhsal alanlarda yaşam kalitesi puanları açısından anlamlı bir fark görülmez iken bedensel alanda 26-30 yaş aralığı lehine anlamlı bulgular olduğu görülmüştür ($p=.031$, $p<0.05$). Boş zamanlarında herhangi bir etkinliğe katılıp katılmama durumuna göre baktığımızda bedensel ($p=.002$, $p<0.05$), sosyal ($p=.023$, $p<0.05$), kültürel ($p=.005$, $p<0.05$), çevresel ($p=.009$, $p<0.05$) ve ruhsal ($p=.001$, $p<0.05$) açıdan tüm alt alanlarda sonuçların anlamlı olduğu görülmüştür. Ekonomik durum açısından yaşam kalitesi alt alanlarına bakıldığında bedensel ve ruhsal alanda anlamlı bir fark görülmez iken; sosyal ($p=.004$, $p<0.05$), kültürel ($p=.033$, $p<0.05$) ve çevresel alanda ($p=.008$, $p<0.05$) anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür.

Tablo-3 Öğretmenlerin branşlarına göre yaşam kalitesi alt ölçek bulguları

Değişkenler		Bedensel Ort ± Ss	Sosyal Ort ± Ss	Kültürel Ort ± Ss	Çevresel Ort ± Ss	Ruhsal Ort ± Ss
Öğretmenlik Branşı	Beden eğit.	26.33±3.73	10.95 ±2.20	30.15±4.08	26.74±3.97	23.13±3.54
	Sayısal bran.	25.53±3.85	10.76±2.31	31.21±5.49	27.81±5.09	22.57±3.01
	Sözel bran.	26.25±3.68	10.89±2.16	31.58±5.03	28.49±4.66	22.75±3.09
	Simif öğret.	25.53±3.89	10.56±2.30	29.96±4.81	26.79±4.32	22.36±3.42
	Okul öncesi	25.85±5.14	10.70±2.81	31.45±5.80	28.20±5.60	22.45±3.63
	F değeri	.978	.507	2.188	2.980	.815
	P değeri	.419	.731	.070	0.019	.516

Tablo 3 incelendiğinde yaşam kalitesi alt alanları öğretmenlerin çalıştıkları branş açısından; bedensel, kültürel, sosyal, ruhsal açıdan anlamlı bir fak görülmez iken; çevresel alan açısından okul öncesi ve sözel branşlarda çalışanlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ($p=.019$, $p<0.05$).

4. Tartışma

Bu çalışmada cinsiyete göre yaşam kalitesi alt alanlarından; bedensel, sosyal, kültürel ve çevresel yaşam kalitesi puanları anlamlı bir farklılık göstermemekle birlikte; ruhsal alt alanda erkekler lehine yüksek olduğuna ilişkin anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Literatürde; kadınlar lehine sosyal ve kültürel açıdan anlamlı sonuçlara ulaşılrken; erkeklerde ruhsal alana ilaveten bedensel yönden de anlamlı sonuçlar bulunmuştur (Avcı ve Pala, 2004; Borglin, Jakobsson, Edberg ve diğerleri, 2005; Kaya, Piyal, 2004; Saatli, Eser, Pala ve diğerleri, 2003; Wang, Matsuda, Ma ve diğerleri, 2000). Kadınların erkeklerle göre düşük fiziksel aktiviteye sahip olmalarının (Genç, Şener, Karabacak ve diğerleri, 2011) bedensel yaşam kalitesi puanlarına olumsuz yansımış olabileceği, yine erkeklerin güçlü olmaları ve çözüm bulmaları gerektiğini öğrenmeleri (Lips, 2001) sonucu; ruhsal yönden kadınlara göre daha iyi hissetmelerinde etkili olduğu düşünülmüştür.

Duyarlılık, iş yaşamı ile birlikte evde de iş yükünün fazlalığı, sosyal baskılar kadınlarda erkeklerle göre iki kat daha fazla oranda ruhsal rahatsızlık görülme nedeni olarak gösterilmiştir (Altınel, 2008; Birtane, Tuna, Ekuklu ve diğerleri, 2000; Aydemir, Özdemir ve Köroğlu, 2005; Göçgeldi, Babayiğit, Hassoy ve diğerleri, 2008; Dökmen, 1997). Bu bilgilerle araştırma verileri değerlendirildiğinde; kadınların sorumluluklarının fazla oluşu, duyarlı olmaları, kültürel öğrenmelerle daha pasif olmayı öğrenmelerinin bulguları etkilemiş olabileceğini düşündürmüştür.

Yaş değişkeni açısından; bedensel alanda yaşam kalitesinin en yüksek olduğu yaş aralığı 26-30 yaş, 40 yaş ve sonrasında ise diğer yaş aralığındaki puanların bir birine yakın olduğu görülmüştür. Literatürde yaş ile yaşam kalitesi arasında bir ilişki olmadığını bildiren çalışmalar olsa da (Kai, Ohi, Kobayashi ve diğerleri, 1991; Birtane, Tuna, Ekuklu ve diğerleri, 2000); genç bireylerin günlük yaşantıdaki işlevselliklerinin yüksek olması (Avcı ve Pala, 2004; Özudoğru, 2013), yaş ilerlemesiyle kognitif fonksiyonlarda azalma ile fiziksel aktivitedeki düşmenin; sosyal ve duygusal durumu olumsuz etkilediği, yaşam kalitesini bozduğu (Aydemir, Özdemir ve Köroğlu, 2005; Birtane, Tuna, Ekuklu ve diğerleri, 2000; Göçgeldi, Babayiğit, Hassoy ve diğerleri 2008; Christensen,

Jorm, Henderson ve diğerleri, 1994) şeklinde açıklamalar da bedensel kalitenin geçlerde yüksek olmasını açıklar niteliktedir.

Beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branşlar karşılaştırıldığında; bedensel, sosyal ruhsal yaşam kalitesi puanları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülürken; kültürel yaşam kalitesi alt ölçeği açısından anlamlılık sınırında olduğu görülmüştür. Çevresel yaşam kalitesi puanları açısından ise; sözel, okul öncesi, sayısal, sınıf öğretmeni ve beden eğitimi öğretmenleri şeklinde yaşam kalitesi puanlarının giderek düştüğü görülmüştür. Bu çalışmada en çarpıcı durum; egzersiz öğretici ve yönlendiricisi olarak görülen beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yaşam kalitesi çevresel puanlarının diğer branştaakilere göre en düşük olmasıdır. Egzersizle salımlanan endorfin gibi maddelerin olumlu duygu ve psikolojik bir iyilik hali yarattığı, oluşan bu mutluluğun etkisiyle yüksek bir yaşam kalitesine sahip olunduğuna ilişkin bilgilerle yorumlandığında (Özer ve Baltacı, 2008) beden eğitimi ve spor öğretmenlerine yönelik daha detaylı çalışmaların yapılması gerektiğini düşündürmüştür. Toplumla ilişkileri de içine alan çevresel yaşam kalitelerinin yaptığı iş gereği aktif olmaları beklenen beden eğitimi ve spor öğretmenlerinde diğer branşlara göre düşük olmasının nedeni olarak; veliler ve okul tarafından yürüttükleri derse bakış açısı, mesleki algıları ile kendilerine ilişkin değerlendirmelerden kaynaklı olmuş olabileceği ve konu ile ilgili olarak beden eğitimi öğretmenlerin mesleki algılarını detaylı değerlendiren çalışmaların yapılması gerekliliğini düşündürmüştür.

Öğretmenlerin yaşam kalitesini branşlar açısından karşılaştıran başka bir çalışmaya rastlanmamış olsa da sağlık alanındaki sonuçlara bakıldığında; yoğun ve uzun iş temposu, daha fazla nöbet ve daha fazla iş stresi gibi konulara bağlı olarak çalışılan tıp dalı ile çevre ve kültürel alan puanları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Avcı ve Pala, 2004).

Bu çalışmada bütün öğretmenlerin sosyo demografik özellikleri açısından yaşam kaliteleri değerlendirilmiştir. Sorgulanan değişkenlerden; çalışma yılı, sahip olunan çocuk sayısı ve medeni durum açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı için tablolastırılmamıştır. Literatüre bakıldığında; eğitimcilerle yapılan çalışmalarda bekarlara oranla evlilerde yaşam kalitesi oranı yüksek bulunmuştur. Özellikle sosyal destek olarak görülen evliliğin; sürekli duygusal fonksiyon üzerine koruyucu bir etki yaptığı, ekonomik zorluklar ve bazı olumsuz duyguların giderilmesinde çekirdek aile desteğinin etkili olduğu görülmüştür (Aslan, 2001; Avcı ve Pala, 2004; Baydur 2001; Kaya ve Piyal, 2004; Şeref, Koçyiğit, Erol ve diğerleri, 2000).

Bedensel ve ruhsal yaşam kalitesi hariç, sosyal, kültürel ve çevresel kalitenin ekonomi ile ilişkili olduğu görülmüştür. Aslında eğitimcilerin ekonomik açıdan belirli bir gelire sahip oldukları ve gelirdeki artışın mesleki kıdemle arttığı herkes tarafından bilinen bir durumdur. Sosyo-ekonomik eşitsizliklerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve yaşam kalitesi için belirleyici olduğu, sosyo-ekonomik durum arttıkça sağlıkla ilişkili yaşam kalitesinin arttığı (Burström, Johannesson ve Diderichsen, 2001; Göçgeldi, Babayigit, Hassoy ve diğerleri, 2008; Li, Liu, Puente ve diğerleri, 2005). Bilgilerinden hareketle; ücretle paralel yaşam kalitesi alt ölçek puanlarında da artış görülmesi, özellikle temel ihtiyaçlar dışına çıkan alanlarda yaşam kalitesi puanlarının düşmesi, ekonominin düşmesi ile birlikte sosyal yaşamın daralması ve sosyal kültürel ve çevresel alana yayılan bir düşüklükten kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

Öğretmenlerin boş zamanlarında bir etkinliğe katılıp katılmama durumuna göre; yaşam kalitesi ölçeği alt alanların tümünde etkinliğe katılanlar lehine anlamlı farklılıklar görülmesi, yaşam kalitesini etkileyen üç faktörden birinin boş zaman faaliyetleri olduğu bilgilerini desteklemiştir (Eser, Saatlı, Eser ve diğerleri 2010). Öğretmenlerin düşük ücret almaları nedeniyle iş dışında çalışmalarının (Aslan, 2001; Koçak ve Özkan, 2010; Şanlı, 2008) bu durumu etkilemiş olabileceğini düşündürmüştür.

5. Kaynakça

- Alexandre, T. S., Cordeiro, R.C. ve Ramos, L.R. (2009). Factors Associated To Quality Of Life İn Active Elderly. *Rev Saude Publica*, 43(4), 613-621.
- Altan, M. Z. (1999). Çoklu Zeka Kuramı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 17, 105-117.
- Altınel, T. (2008). Edirne şehir merkezindeki 15-49 yaş kadınlarda ruhsal durum ve etkileyen faktörler. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi, Edirne.
- Arastaman, G. (2006). Ankara ili lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık durumlarına ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, K. (2001). İlköğretim 1.Kademe Öğretmenlerinin Yaşam Kalitesi ve Mesleki Doyumları. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(1), 63-82.
- Avcı, K. ve Pala, K. (2004). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesinde çalışan araştırma görevlisi ve uzman doktorların yaşam kalitesinin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30 (2), 81-85.
- Aydemir Ö., Özdemir C. ve Koroğlu E. (2005). The İmpact Of Comorbid Conditions On The SF-36: A Primary-Care-Based Study Among Hypertensives. *Archives Of Medical Research*, 36(2), 136-141.
- Aydın P. İ. (2002). İş Yaşamında Stres, (2.Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Balcı, A.(2000).Öğretim Elemanının İş Stresi Kuram ve Uygulama. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bailey, R. (2006). Physical Education And Sport İn Schools: A Review Of Benefits And Outcomes. *Journal of School Health*, October, 76(8), 397-401.
- Baydur, H. (2001). Soma elektrik üretim ve ticaret anonim şirketi tesislerinde çalışan işçilerde bazı sosyodemografik faktörlerle yaşam kalitesinin ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Birtane, M., Tuna, H., Ekuklu, G., Uzunca, K., Akçi, C. ve Kokino, S. (2000). Edirne Huzurevi Sakinlerinde Yaşam Kalitesine Etki Eden Etmnlerin İrdelenmesi. *Turkish Journal Of Geriatric/ Geriatri Dergisi*, 3(4), 141-145.
- Bolduc, R. R. (2002). An analysis of the relationship between quality of work life and motivation for correctional services officers in the Montreal area. Ph.D. Thesis. McGill University, Canada.
- Borglin, G., Jakobsson, U., Edberg, A. K. ve Hallberg, I. R. (2005). Self Reported Health Complaints And Their Prediction Of Overall And Health-Related Quality Of Life Among Elderly People. *International Journal of Nursing Studies*. 42(2), 147-158.
- Burström, K., Johannesson, M. ve Diderichsen, F. (2001). Healthrelated Quality Of Life By Disease And Socio-Economic Group İn The General Population İn Sweden. *Health Policy*, 55(1), 51-69.
- Celep, C.(2002). Ortaöğretim Öğrencilerinin Psikolojik ve Akademik Gereksinimlerini Karşılama İle Sınıf İçi Öğrenci Dönütleri. *Eğitim Araştırmaları*, 3(9), 24-40.

- Christensen, H., Jorm, A.F., Henderson, A.S., Mackinnon, A.J., Korten, A.E. ve Scott, L.R. (1994). The Relationship Between Health And Cognitive Functioning In A Sample Of Elderly People In The Community. *Age Ageing*, May, 23(3), 204-212.
- Diener, E. ve Seligman, M.E.P. (2004). Beyond Money: Toward An Economy Of Well-Being. *Psychological Science in the Public Interest*, 5 (1), 1-31.
- Dorahy, M.J., Lewis, C.A., Schumaker, J.F., Akuamoah-Boateng, R., Duze, M.C. & Sibiya, T.E.(2000). Depression and life satisfaction among Australian, Ghanaian, Nigerian, Northern Irish and Swazi University Students. *J Soc Behav Pers*, 15: 569-580.
- Dökmen, Z. Y.(1997). Çalışma, Cinsiyet Ve Cinsiyet Rollerini İle Ev İşleri Ve Depresyon İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12 (39), 39-56.
- Durmaz, A.(2008). Liselerde okul yaşam kalitesi (Kırklareli İli örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Eser, S.Y., Fidaner, H., Fidaner, C., Elbi, H, Eser, E. ve Göker, E. (1999a). Yaşam Kalitesinin Ölçülmesi. WHOQOL-100 ve WHOQOL-BREF. *3P Dergisi*, 7(2), 5-13 (Ek 2).
- Eser, E., Fidaner, H., Fidaner, C., Eser, S.Y., Elbi, H. ve Göker, E. (1999b). WHOQOL-100 ve WHOQOL-BREF'in Psikometrik Özellikleri. *3P Dergisi*, 7(2), 23-40 (Ek 2).
- Eser, S., Saatlı, G., Eser, E., Baydur, H. ve Fidaner, C. (2010). Yaşlılar İçin Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Modülü Whoqol-Old: Türkiye Alan Çalışması Türkçe Sürüm Geçerlilik Ve Güvenilirlik Sonuçları. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(1), 37-48.
- Genç, A., Şener, Ü., Karabacak, H. ve Üçok, K. (2011). Kadın ve Erkek Genç Erişkinler Arasında Fiziksel Aktivite Ve Yaşam Kalitesi Farklılıklarının Araştırılması. *Kocatepe Tıp Dergisi*. 12(3), 145-150.
- Göçgeldi, E., Babayigit, M. A., Hassoy, H., Açikel, C.H., Taşçı, İ. ve Ceylan, S. (2008). Hipertansiyon Tanısı Almış Hastaların Algıladıkları Yaşam Kalitesi Düzeyinin Ve Etki Eden Faktörlerin Değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 50(3), 172-179.
- Kai, I., Ohi, G., Kobayashi, Y., Ishizaki, T., Hisata, M. ve Kiuchi, M. (1991). Quality Of Life: A Possible Health Index For The Elderly. *Asia Pac J Public Health*, 5(3), 221-7.
- Kaya, M. ve Piyal, B. (2004, Nisan). Ankara'da 112 acil yardım hizmetlerinde çalışan personelin öznel yaşam kalitelerinin sosyo-demografik özellikler yönünden yaşam kalitesi ait alanlarına göre değerlendirilmesi. 1. Sağlıkta Yaşam Kalitesi Sempozyumunda sunulmuş bildiri, İzmir.
- Kavlu, İ. ve Pınar, R. (2009). Acil Serviste Çalışan Hemşirelerin Tükenmişlik ve İş Doyumlarının Yaşam Kalitesine Etkisi. *Türkiye Klinikleri J Med Sci.*, 29(6),1543-55.
- Kilimci, S. (2006). Almanya, Fransa, İngiltere ve Türkiye'de sınıf öğretmeni yetiştirme programlarının karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Koçak, F.Ü. ve Özkan, F. (2010). Yaşlılarda Fiziksel Aktivite Düzeyi Ve Yaşam Kalitesi. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 46-54.
- Lehman, A.F. (1988). A Quality Of Life Interview For The Chronically Mentally İll. University Of Myrland. *Evaluation and Program Planning*, 11, 51-62.
- file:///C:/Users/vaio/Downloads/A%20Quality%20Of%20Life%20Interview%20For%20The%20Chronically%20Mentally%20İll.pdf (erişim 10 Temmuz 2014).
- Li W., Liu L., Puente, J.G, Li, Y., Jiang, X., Jin, S., Ma H., Kong, L., Ma, L., He, X., Ma, S. ve Chen, C. (2005). Hypertension And Healthrelated Quality Of Life: An Epidemiological Study In Patients Attending Hospital Clinics In China. *J Hypertens*, september, 23(9), 1667-1676.
- Lips, H.M. (2001). *Sex And Gender: An İntroduction* (4.Ed) California: Mayfiel Publishing Company.

- Marks, G. N. (1998). Attitudes to School Life: Their Influences And Their Effects On Achievement And Leaving School. Australian Council For Educational Research. (ACEReSearch) LSAY Research Report, No:5
<http://research.acer.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1061&context=lsay_research> (erişim: 20.07.2014).
- Malin, A. Ve Linakkyla, P. (2001). Multilevel Modelling In Repeated Measures Of The Quality Of Finnish School Life. Scandinavian Journal of Educational Research, 45 (2), 145-165.
- Memik, Ç. N., Ağaoglu, B., Coşkun, A., Üneri, Ö. Ş. ve Karakaya, I. (2007). Çocuklar İçin Yaşam Kalitesi Ölçeğinin 13-18 Yaş Ergen Formunun Geçerlik Ve Güvenilirliği, Türk Psikiyatri Dergisi, 18(4), 353-363.
- Mogotsi, M., Kaminer, D. ve Stein, D.J. (2000). Quality Of Life İn The Anxiety Disorders. Harvard Review of Psychiatry, 8(6), 273-282.
- Özer, D. ve Baltacı, G. (2008). İş Yerinde Fiziksel Aktivite, Fiziksel Aktivite Bilgi Serisi. Ankara: Klasmat Matbaacılık <<http://sbu.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/t32.pdf>> (erişim 20.08.2014).
- Özudoğru, E. (2013). Üniversite personelinin fiziksel aktivite düzeyi ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Perry, G. (2000, November). Optimistic visions & satisfaction with life. The Annual Conference of the Australian Association for Research in Education, Sydney.
- Saatli, G., Eser, E., Pala, T., ve Göngür, N. (2003, Haziran). Hasta memnuniyeti ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkinin incelenmesi. 8. Halk Sağlığı Günleri, sunulmuş bildiri, Sivas.
- Sarı, M. (2012). Empatik Sınıf Atmosferi ve Arkadaşlara Bağlılık Düzeyinin Lise Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine Etkisi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi/ Theory and Practice, 18 (1), 95-119.
- Şanlı, E. (2008). Öğretmenlerde fiziksel aktivite düzeyi-yaş, cinsiyet ve beden kitle indeksi ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şeref, G., Koçyiğit, H., Erol, A., Bay, H., Kültür, S., Memiş, A. ve Vural, N. (2000). Huzurevinde Yaşamakta Olan Bir Grup Yaşlıda Bilişsel İşlevler, Ruhsal Bozukluklar, Depresif Belirti Düzeyi Ve Yaşam Kalitesi. Geriatri/ Turkish Journal Of Geriatrics, 3 (4), 133-140,
- Spilker, B. (1996.). Quality of Life and Pharmacoeconomics İn Clinical Trials (2nd ed). Philadelphia: Lippincott-Raven Publishers.
- Testa, M.A. ve Simonson, D.C. (1996) Assesment Of Quality Of Life Outcomes. N Engl J Med, 334, 835-340.
- Wallander, J.L., Schmitt, M.& Koot H.M. (2001). Quality Of Life Measurement İn Children And Adolescents: İssues, Instruments And Applications. Journal of Clinical Psychology, 57, 571-585.
- Wang, X., Matsuda, N., Ma, H. ve Shinfuku, N.(2000). Comparative Study Of Quality Of Life Between The Chinese And Japanese Adolescent Populations. Psychiatry and Clinical Neurosciences, 54, 147-52.
- Yılmaz, K. (2005). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Görüşleri, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17 (1), 1–13.

Extended Abstract

Teachers were considered to be at a significant point due to their important effects on the academic achievements of the students and other outputs of education. It was explained that in educational environments, social development of the students should be supported as well as their academic development and the first and the most important step of the personality and social developments of individuals was taken in elementary schools (Durmaz, 2008; Sarı 2012). It was argued that physical education and sports lessons in schools had positive effects on socialization and life style psychologically (Bailey, 2006). Considering all this information, it was wondered what the life qualities of the educators working in elementary schools were like. In particular, the questions whether the life qualities of physical education and sports teachers, who taught physical education and sports, reported to have so many benefits, in schools and had the responsibility and were role models to get a life style and exercising habit adopted, were different from those of the teachers in other branches such as; preschool, elementary school, verbal and numeric branch teachers and whether the life qualities of all the teachers included in the study varied according to age, gender, working year, participation in a social activity and economic situation were tried to be answered. This research is a descriptive study. After getting permission for the teachers working in elementary schools in the central district of İzmit, Kocaeli province in the June 2013 seminar period from the Directorates of National Education, ten randomly chosen schools were visited and the teachers were informed about the research. The Quality of Life Scale and an eight-question information form were applied to those who wanted to participate in the study voluntarily. 418 scales in total which were considered to be valid were taken into consideration.

A total of 418 teachers, 129 (30.9%) of whom were physical education teachers, 112 (26.8%) of whom were classroom teachers, 20 (4.8%) of whom were pre-school teachers, 58 (13.9%) of whom were numeric branch teachers and 99 (23.7%) of whom were verbal branch teachers, participated in the study. No significant difference was found according to marital status, number of children and working year in terms of the quality of life ($p>0.05$). In terms of the gender variable, no significant result was found in the physical, social, cultural and environmental sub-fields whereas a significant result was found in favor of males in the mental field ($p=,042$, $p<0.05$). While the quality of life scores were not significant in the social, cultural, environmental and mental fields according to age, it was found significant in favor of those in the age range of 26-30 only in the physical field ($p=,031$, $p<0.05$). In terms of the economic situation, the results were insignificant in the physical and mental fields, whereas significant results were found in the social ($p=,004$, $p<0.05$), cultural ($p=,033$, $p<0.05$) and environmental fields ($p=,008$, $p<0.05$). While the results were insignificant in the physical, cultural, social and mental fields according to the branch worked, significant results were observed in favor of those working in pre-school and verbal branches in the environmental field ($p=,019$, $p<0.05$). Significant results were found in the total quality of life according to participation in an activity.

Results and Discussion: In this study, the quality of life scores according to age were found significant in favor of males only in the mental field as in the literature (Avcı and Pala, 2004; Kaya, and Piyal, 2004). The scores of males were also found to be high in the physical field along with the mental field (Avcı and Pala, 2004), and the reason of this was explained as males participation in more physical activities

(Genç, Şener, Karabacak and Üçok, 2011) and males learning that they needed to be emotionally stronger in the society (Lips, 2001). Contrary to these studies, significant results in favor of females were also found in social and cultural fields (Avcı and Pala, 2004; Kaya and Piyal, 2004). According to age, similar results with the literature were found in favor of those in the age range of 26-30 only in the physical field (Avcı and Pala, 2004; Özüdoğru, 2013). It was reported that the physical quality being high in the young reflected daily functionality (Avcı and Pala, 2004; Özüdoğru, 2013), cognitive functions slowed down, physical activity and quality of life decreased as age progressed (Aydemir, Özdemir and Köröğlü, 2005; Birtane, Tuna, Ekuklu et al. 2000; Göçgeldi, Babayiğit, Hassoy et al. 2008; Christensen, Jorm, Henderson et al. 1994). It was also reported that there was no relationship between quality of life and age (Kai, Ohi, Kobayashi et al. 1991; Birtane, Tuna, Ekuklu, et al. 2000).

In terms of the branches, no difference was observed in the quality of life scores in physical, social, cultural and mental aspects; only the environmental scores of physical education teachers were found the lowest of all branches. Evaluated with the information that a good quality of life is owned with the effect of psychological wellness and happiness due to the endorphin release through exercise (Özer and Baltacı, 2008); the environmental quality of life scores of physical education teachers participating in activities as part of their job being lower than the other branches suggests that further studies should be carried on. Although no other study comparing the quality of life in the field of education in terms of branches was encountered, it was stated that the situations such as intense pace of work, long and irregular working hours and being married were determinant for the quality of life in the field of health (Avcı and Pala, 2004).

The life quality scores were not found correlated in terms of the number of children owned and marital status. The life quality was found higher in married people compared to single ones. It was reported that marriage provided a continuous social support in eliminating financial difficulties and some negative feelings (Aslan, 2001; Avcı and Pala, 2004; Baydur, 2001; Kaya and Piyal, 2004; Şeref, Koçyiğit, Erol et al., 2000). The social, cultural and environmental quality except the physical and mental quality was considered correlated with the economy. It was reported that low income reduced sociality and led to a decrease in the social, cultural and environmental quality and the quality of life increased with socio-economic progress (Burström, Johannesson and Diderichsen, 2001; Eser, Saatlı, Eser et al. 2010; Göçgeldi, Babayiğit, Hassoy et al, 2008; Koçoğlu and Akın, 2009; Li , Liu, Puente, et al. 2005; Molzahn and Gail, 2007). Working year was not found correlated with the quality of life. The teachers participating in free time activities at a low rate getting high scores in the physical, social, cultural, environmental and mental fields in our study supported the view that one of the factors effecting the quality of life is free time activities (Browne, Boyle, McGee et al., 1994; Eser, Saatlı, Eser et al., 2010). Most teachers having additional employment due to insufficient salaries (Aslan, 2001) was thought to have affected this result.